

1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.436

УМОВИ ТА ЗАВДАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ АПК

Березіна Л.М., д.е.н., професор

Полтавська державна аграрна академія

Розглядаються головні умови та актуальні завдання забезпечення ефективних організаційно-економічних відносин між підприємствами усіх сфер агропромислового комплексу.

Ключові слова: агропромисловий комплекс; господарський механізм; організаційно-економічні відносини; соціальне партнерство; суб'єкти ринку.

Березина Л.М. УСЛОВИЯ И ЗАДАЧИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК / Полтавская государственная аграрная академия, Украина

Рассматриваются главные условия и актуальные задачи обеспечения эффективных организационно-экономических отношений между предприятиями всех сфер агропромышленного комплекса.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс; организационно-экономические отношения; социальное партнерство; субъекты рынка; хозяйственный механизм.

Berezina L.M. CONDITIONS AND TASKS OF THE ENSURING THE EFFECTIVE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC RELATIONS OF AIC ENTERPRISES / Poltava State Agrarian Academy, Ukraine

The main conditions and actual tasks of the ensuring the effective organizational and economic relations of enterprises from all spheres of agro-industrial complex are considered.

Key words: agro-industrial complex, economic mechanism, organizational and economic relations, social partnership, market actors.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Побудова ефективних організаційно-економічних відносин підприємств АПК повністю залежить від результатів інституційних перетворень національної економіки в контексті глобальних тенденцій євроінтеграції. Так, за набуття Україною державної незалежності вона позиціонується як самостійний суб'єкт зовнішньоекономічних відносин, стратегічною метою якого є європейський вибір та орієнтація на інтеграцію до європейської спільноти, що й визначає загальну спрямованість подальшого функціонування та розвитку всіх суб'єктів національної економіки, у тому числі й підприємств АПК.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В економічній літературі знаходимо низку праць українських дослідників, зокрема, П. Т. Саблука, М. Й. Маліка, В. Л. Валентинова, О. М. Шпичака та ін., присвячених цій проблемі. Зазначимо, що в переважній більшості дослідники розглядають лише інституціональні аспекти міжгалузевих відносин та окремі напрями щодо координації зусиль, спрямованих на подолання економічних суперечностей, що виникають через неузгодженість господарських інтересів.

Погоджуємося з тим, що обґрунтована координація зусиль щодо подолання суперечностей є однією з головних передумов забезпечення ефективного функціонування агропромислового комплексу та формування на споживчому ринку власних продовольчих ресурсів. Наголосимо, що незважаючи на наявність інституційних механізмів, які мають вагомий потенціал гармонізації відносин суб'єктів агропромислового комплексу, функціонування останнього дослідники і практики не наважуються назвати ефективним, а низка спроб щодо його реформування виявилася просто марною. Отже, вважаємо що подальше удосконалення організаційно-економічних відносин між підприємствами будь-яких сфер агропромислового комплексу потребує глибоких наукових пошуків та опрацювання відповідних практичних рекомендацій [1].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Відповідно до викладеного, цілями статті є аналіз та характеристика існуючих умов та визначення невідкладних завдань формування та розвитку ефективних організаційно-економічних відносин суб'єктів АПК.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Постійне загострення інтересів економічної системи взагалі та індивідуальних інтересів (працівників, інвесторів, власників тощо) зумовлює тенденцію до поглиблення відносин між окремими структурними складовими в системі агропромислового комплексу. Варто зазначити, що виграє й економічна система в цілому, і кожен з учасників господарських відносин у разі, коли вони будуть керованими та ґрунтуватимуться на принципах ринку. Звідси випливає необхідність подальшого удосконалення організаційно-економічних відносин між підприємствами усіх сфер АПК. У розвитку організаційно-економічних відносин підприємств АПК важливе значення має соціально-орієнтована трансформація економіки держави. У широкому розумінні соціально орієнтована ринкова економіка може розглядатися як модель сучасного суспільства, організаційно побудованого на принципах соціальної справедливості, рівності, законності, соціальної захищеності, що забезпечує громадянам країни соціально-економічні гарантії, зайнятість, високий рівень життя.

Варто наголосити, що всі процеси соціально-економічного життя підпорядковуються об'єктивним законам розвитку та подальшого удосконалення системи. Розвиток індивіда, суспільства відбувається під їх впливом, незалежно від бажання останніх. Але такий розвиток може бути прискореним, якщо людина, суспільство, спираючись на знання об'єктивних діалектичних, соціально-економічних законів і закономірностей, найбільш повно буде враховувати їх у процесах планування власної діяльності. Це повною мірою стосується і формування ефективних організаційно-економічних відносин між підприємствами АПК [2].

Основними умовами ефективного просування до соціально орієнтованого суспільства стають: модифікація (удосконалення) ринкової системи, її орієнтація на соціально-економічні аспекти розвитку; політична, законодавча, економічна і соціальна стабільність; усвідомлення та визнання системи індивідуальних та суспільних цінностей на національному рівні; формування макро- та мікроінструментарію, відповідних інститутів з метою її захисту, підтримки і розвитку; розвиток наукового потенціалу. Соціально орієнтоване суспільство задовольняє потреби національної економіки в знаннях, інтелектуальних технологіях тощо, що забезпечує високу конкурентоспроможність будь-якої галузі національної економіки, а з іншого боку, на якісно новому рівні забезпечуються потреби самого індивіда [3].

Перспективи розвитку суспільства та його індивідів визначає соціальна система, що поєднує потреби протягом життя людини стосовно всіх сфер та середовища існування. Нині спостерігається світова тенденція формування певних соціальних стандартів, що торкаються і виробництва, і споживання, створюють підґрунтя мотиваційного механізму.

Реалізація нової моделі ринкової трансформації економіки має здійснюватися шляхом зміцнення внутрішнього ринку і затвердження інноваційної економічної моделі як основи підвищення конкурентоспроможності.

Наголосимо, що в економічній теорії формування ринкового механізму є пріоритетним. Адже саме тому, що товарному господарству властивий ринковий механізм, воно є системою природного порядку, яка здатна саморозвиватися та саморегулюватися. Так, П. Самуельсон і В. Нордхауз під ринковим механізмом розуміють певну організаційну форму, учасники якої формують відносини з метою вирішення економічних проблем [4].

Рівень та ефективність організаційно-економічних відносин у сфері агропромислового комплексу повною мірою визначається змістом та функціями господарського механізму.

Серед головних умов його ефективного функціонування та подальшого розвитку виокремили такі [3]:

- розвиток матеріальної мотивації виробників у підвищенні рівня забезпечення попиту за одночасного отримання ними необхідної маси прибутку;
- забезпечення високого рівня гнучкості виробничого потенціалу будь-яких суб'єктів АПК, що дозволить вносити оперативні зміни у виробничі програми підприємств за умов коливання ринкової кон'юнктури та інших зовнішніх умов їх функціонування;

– подальший розвиток інфраструктури, елементи якої обслуговують потоки сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства, а також грошові потоки, що має безпосереднє віддзеркалення на рівні розвитку організаційно-економічних відносин підприємств агропромислового комплексу;

– стабілізація грошового обігу та формування ефективної фінансово-кредитної системи держави.

У забезпеченні ефективних організаційно-економічних відносин підприємств агропромислового комплексу особливе місце належить налагодженню соціального партнерства як засобу досягнення балансу потреб та інтересів між основними структурними компонентами соціального середовища, а саме: державою в особі органів влади, об'єднань роботодавців – повноважних представників власників, профспілкових утворень як захисників інтересів найманих працівників. Саме від рівня узгодженості дій згаданих структур на основі компромісів у вирішенні суспільно важливих проблем залежить рівень розвитку усєї національної економіки, і, зокрема, підприємств агропромислового комплексу, темпи їх інтеграції у європейський та світовий простір.

У даний час зміна суспільної організації виробництва та форм власності зумовили низку проблем економічного і суспільно-політичного характеру, тому виключної актуальності набуває питання дієвості соціального партнерства. Спробуємо узагальнити погляди на сутність соціального партнерства та його роль у розвитку організаційно-економічних відносин підприємств АПК.

Соціальне партнерство розглядається у двох аспектах: у широкому розумінні – як суспільна угода між класами і соціальними групами щодо забезпечення певних умов співіснування шляхом узгодження інтересів сторін; у вузькому розумінні – як спосіб узгодження інтересів соціальних груп у сфері праці [3, с. 285-293]. Варто зазначити, що соціальне партнерство має вплив також і на сферу економіки і політики.

Суспільне призначення соціального партнерства полягає у створенні та функціонуванні певних органів, впровадженні в життя гуманістичних ідей і принципів регулювання соціально-трудомих і пов'язаних з ними економічних та політичних відносин, опрацювання, прийняття та реалізацію конкретних ефективних рішень. Зауважимо, що соціальне партнерство забезпечує реалізацію відповідної соціальної політики, є підґрунтям вирішення соціальних конфліктів, сприяє зростанню життєвого рівня населення.

Основним мотивом і, водночас, метою соціальної взаємодії людей у питанні пошуку робочих місць є їхнє намагання забезпечити умови власної життєдіяльності, отже, соціальне партнерство можна розглядати як активне ставлення суб'єктів зайнятості до сфери власної життєдіяльності, яка пов'язана з працею, її змістом і цілями.

Соціальне партнерство забезпечує стабільність розвитку суспільства, поєднує інтереси учасників господарських та інших суспільних відносин, а результатом його є зростання добробуту населення. Оскільки в Україні так і не сформований прошарок середнього класу населення, то проблеми порозуміння між різними суспільними класами є актуальними та потребують подальшого дослідження і розвитку. Серед основних критеріїв оцінки результативності соціального партнерства є соціальний захист населення.

Саме соціальне партнерство має бути покладеним в основу формування ефективних організаційно-економічних відносин між підприємствами АПК [3].

У ході дослідження визначено, що важливим аспектом удосконалення організаційно-економічних відносин підприємств АПК варто вважати розвиток підприємництва в цій сфері. Позитивною ознакою сучасного макроекономічного етапу суспільного розвитку є посилення уваги науковців і практиків до проблем розвитку підприємництва. Трансформаційні процеси, які відбуваються в економіці України, пошук ефективних власників зумовлюють необхідність побудови нових підходів і до розвитку підприємництва в усіх сферах агропромислового комплексу. На нашу думку, такий підхід відповідає умовам і принципам ринку, здатен між іншим забезпечити конкурентоспроможність сільськогосподарської сировини та продуктів харчування на національному і на міжнародних ринках. В Україні сформовані стабільні суспільно-політичні та економічні умови, які створюють зацікавленість у розвитку підприємництва, у тому числі і в сфері АПК. Розглядаючи сутність інституціонального забезпечення розвитку підприємництва у сфері агропромислового комплексу, варто наголосити на існуванні тісного взаємозв'язку інституційних утворень з інфраструктурою національного споживчого ринку. Роль ринкової інфраструктури полягає в тому, що вона забезпечує взаємодію підприємств АПК, слугує базисом формування їхніх організаційно-економічних відносин, створює загальні макроекономічні умови функціонування агропродовольчого ринку, а інституційні утворення забезпечують реалізацію інтересів суб'єктів недержавного сектора шляхом їх підтримки через створення

об'єднань підприємств, регіональних фондів підтримки підприємницької діяльності, бізнес-інкубаторів та бізнес-центрів [3].

Зазначимо, що прискорення темпів розвитку підприємницької діяльності у сфері агропромислового комплексу залежить (серед інших вагомих чинників) від сутності та змістового наповнення інвестиційної політики підприємств, яка має бути зорієнтованою на інноваційні трансформації щодо елементів техніко-технологічного забезпечення, модернізації виробництва, запровадження ресурсоощадних та екологічних технологій. Для більшості підприємств агропромислового комплексу вагомими є такі чинники, як висока питома вага у використуваному потенціалі природних елементів, потреба в значній кількості робочої сили, особливості інфраструктурної побудови тощо, що певним чином впливає на обсяги залучення інвестицій для розвитку підприємницької діяльності.

Важливе значення для удосконалення взаємовідносин підприємств усіх сфер АПК має розвиток конкуренції, де мають бути враховані такі особливості:

1. Продовольчі товари становлять найбільшу товарну групу в загальному світовому експорті.
2. У межах групи продовольчих товарів зростає обсяг і частка готового до споживання продовольства.
3. Підвищуються екологічні вимоги до сільськогосподарської сировини, продукції та готового до споживання продовольства.
4. У зовнішній торгівлі продовольством окреслилася чітка тенденція до її концентрації на великих підприємствах.
5. Посилюється роль держави в регулюванні експорту та імпорту продовольства.

Перед підприємствами АПК як суб'єктами державного регулювання постійно постає питання вибору критерію, який би спрямовував на необхідність впливу держави на ринковий механізм та визначення адекватних індикаторів ефективності таких дій.

Конкретний вибір інструментів державного впливу залежить від адекватності виробничих відносин рівню і характеру розвитку продуктивних сил ефективності функціонування об'єктів інфраструктури агропродовольчого ринку, антимонопольного регулювання, швидкості реагування суб'єктів господарювання на сигнали ринку, їхньої спроможності реалізувати набуті конкурентні переваги тощо.

Важливе значення для становлення і розвитку взаємовідносин підприємств АПК має забезпечення ефективного товаропросування сільськогосподарської сировини, продукції та продовольства. Поширена думка стосовно того, що вирішення цієї проблеми можливе за зниження собівартості вироблюваної продукції, адже собівартість розглядається в економічній теорії як особлива категорія, що поєднує всі грошові витрати будь-якого суб'єкта, спрямовані на забезпечення відтворення його господарської діяльності, а різниця між отриманим доходом і нею формує прибуток, розмір якого збільшується за умови зниження собівартості [5, с. 93].

Поглиблюючи ці тези, зазначимо, що в товаропросуванні продовольства важливе значення мають місцеві ринки, адже їх функціонування є важливим чинником, що сприяє підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, сировини, готового до споживання продовольства за умов невизначеності зовнішнього оточення та швидкої зміни його складових елементів.

Важливим теоретичним аспектом формування організаційно-економічних взаємовідносин підприємств АПК варто вважати і побудову моделі стратегії їхньої поведінки на ринку.

Варто розглядати як одну з низки характерних особливостей сучасного етапу розвитку господарської діяльності підприємств АПК, що має відчутні наслідки для становлення ефективних організаційно-економічних відносин між його суб'єктами – диверсифікацію їх діяльності [3].

Розглядаючи сутність інституціонального забезпечення розвитку господарських відносин у сфері агропромислового комплексу, варто наголосити на існуванні тісного взаємозв'язку інституційних утворень з інфраструктурою національного споживчого ринку, яка забезпечує взаємодію підприємств АПК, слугує базисом формування їхніх організаційно-економічних відносин, створює загальні макроекономічні умови функціонування агропродовольчого ринку, а інституційні утворення забезпечують реалізацію інтересів суб'єктів недержавного сектора шляхом їх підтримки через створення об'єднань підприємств, регіональних фондів підтримки підприємницької діяльності, бізнес-інкубаторів та бізнес-центрів [3].

Побудова ефективних організаційно-економічних відносин підприємств АПК повною мірою залежить від результатів інституційних перетворень національної економіки у контексті глобальних тенденцій євроінтеграції. Так, за набуття Україною державної незалежності вона позиціонується як самостійний суб'єкт зовнішньоекономічних відносин, стратегічною метою якого є європейський вибір та орієнтація

на інтеграцію до європейської спільноти, що і визначає загальну спрямованість подальшого функціонування та розвитку всіх суб'єктів національної економіки, в тому числі й підприємств АПК.

Прискорення темпів розвитку господарської діяльності у сфері агропромислового комплексу залежить серед інших вагомих чинників від сутності та змістового наповнення інвестиційної політики підприємств, яка має бути зорієнтованою на інноваційні трансформації щодо елементів техніко-технологічного забезпечення, модернізації виробництва, запровадження ресурсоощадних та екологічних технологій. Для більшості підприємств агропромислового комплексу вагомими є такі чинники, як висока питома вага у використовуваному потенціалі природних елементів, потреба в значній кількості робочої сили, особливості інфраструктурної побудови тощо, що певним чином впливає на обсяги залучення інвестицій для розвитку підприємницької діяльності.

Існує низка чинників, яка характеризує виробників сільськогосподарської продукції і сировини як учасників ринкових відносин, що об'єктивно мають нерівні стартові умови порівняно з іншими контрагентами ринку. Такі чинники не лише значною мірою визначають необхідність та рівень державного регулювання діяльності підприємств АПК, але й зумовлюють форми та зміст організаційно-економічних відносин між ними. До них належать такі [3]:

- а) уповільнений обіг капіталу;
- б) відносно тривалі терміни окупності залученого капіталу;
- в) інвестиційна привабливість;
- г) недостатня мобільність ресурсів;
- д) нижча норма прибутковості на авансований капітал;
- е) тенденція до зменшення прибутковості порівняно з іншими галузями національної економіки;
- є) зменшення витрат домогосподарств на продукти харчування за одночасного зростання їх сукупних доходів внаслідок нееластичності попиту на продовольство;
- ж) потреба у фітосанітарному та зооветеринарному контролі за виробництвом сільськогосподарської продукції і сировини;
- з) членство України в СОТ зумовлює необхідність жорсткого дотримання відповідних стандартів якості сільськогосподарської продукції і сировини тощо.

Отже, згадані об'єктивні чинники та умови дають підстави вважати доцільним посилення ролі держави у регулюванні як сільськогосподарського виробництва, так і інших сфер АПК. Варто зазначити, що така тенденція має місце незалежно від типу соціально-економічного устрою у державі.

Постійно зростаючий вплив чинників зовнішнього середовища як на виробництво сільськогосподарської продукції і сировини, так і на інші сфери та галузі діяльності АПК, неспроможність їх функціонування у межах саморегуляції, структурні перетворення, що супроводжуються політичним протистоянням, дестабілізацією організаційно-економічних взаємовідносин між підприємствами, наявністю низки ризиків господарської діяльності, переконливо доводять необхідність не лише посилення присутності держави у сфері АПК, а й потребу перманентного вдосконалення регуляторних функцій держави з метою подолання існуючих суперечностей. З огляду на це, є потреба опрацювання нових принципів та методів державного регулювання АПК, які у сукупності доповнювали б дію ринкових механізмів саморегулювання діяльності суб'єктів господарювання.

Розвиток організаційно-економічних відносин підприємств АПК варто пов'язувати з характеристикою сучасного стану їх господарювання, що виявляється в таких рисах:

- транзитивний стан організаційно-правових і виробничих структур, які формують окремі сегменти діяльності суб'єктів АПК, що пояснюється незавершеністю процесу зміни власника та права власності на землю і майно;
- усі суб'єкти агропромислового комплексу функціонують в однаковому економічному середовищі, тому трансформації форм господарських утворень не змінюють їх сутності;
- створення приватних підприємств в усіх сферах агропромислового комплексу зумовлює їх статус як самостійних та економічно відповідальних суб'єктів ринкових відносин;
- підвищуються вимоги ринкового середовища до знань, необхідності використання значних обсягів інформації, підвищення рівня та обґрунтованості управлінських рішень в умовах недосконалої конкуренції, нееквівалентності міжгалузевих відносин, недосконалої інфраструктури ринку, цінкових коливань на сільськогосподарську продукцію, сировину, енергію та інші засоби виробництва;

– зростають ризики господарської діяльності тощо.

Зауважимо, що агропромислове виробництво в Україні, як і в інших країнах світу, представлене трьома типами підприємств: великими, середніми й малими. Ефективне використання потенціалу підприємств агропромислового комплексу можливе лише за чіткого розподілу праці між ними, глибокої спеціалізації і кооперування, комбінування ресурсів. Отже, практика потребує розрахунків оптимальних розмірів кожного типу підприємств, що входять до складу АПК, залежно від природно-ресурсних чинників, розвитку продуктивних сил і технологій, кон'юнктури агропродовольчого ринку, ефективності внутрішньої державної підтримки та пріоритетності забезпечення соціальних стандартів життя населення [6, с. 259-260].

Загальновідомим є твердження про те, що існує вплив розмірів і масштабів діяльності підприємства на його ефективність за певного рівня спеціалізації [7, с. 134-135]. У світовій практиці спостерігається стійка тенденція до укрупнення виробництва з метою підвищення конкурентоспроможності його продукції. Підтверджується і дія економічного закону щодо зворотної залежності собівартості продукції від розмірів виробництва або зростаючої дохідності за умови масового виробництва та процесів його концентрації.

Сучасні тенденції зміни структурної побудови виробництва у сфері АПК не призвели до належного наповнення продукцією національного споживчого ринку, залишається низьким конкурентний статус підприємств та рівень життя мешканців сільських поселень.

Поглиблюючи ці тези, зазначимо, що в товаропросуванні продовольства важливе значення мають місцеві ринки. Бурхливий розвиток приватних форм господарювання, зростання обсягів продажу продовольства, сільськогосподарської продукції і сировини на місцевих ринках, випереджаючи темпи зростання цін на продукти харчування порівняно із зростанням доходів населення, суттєво вплинули не лише на структуру товарообороту національного споживчого ринку, але й на самі суб'єкти торговельної сфери.

У дослідженні розглядаємо діяльність місцевих ринків як сукупність процесів і явищ у межах складної системи, зорієнтованої на здійснення операцій купівлі та продажу з метою найбільш повного задоволення потреб населення та отримання власних економічних вигод [3]. Оскільки така діяльність формує успішну взаємодію будь-яких учасників процесу просування продовольства та сільськогосподарської продукції і сировини до кінцевих споживачів, то саме місцеві ринки мають стати вагомим елементом у механізмі відносин суб'єктів усіх сфер АПК. Адже функціонування місцевих ринків є важливим чинником, що сприяє підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, сировини, готового до споживання продовольства за умов невизначеності зовнішнього оточення та швидкої зміни його складових елементів.

Роль місцевих ринків видається важливою в поєднанні, за різними точками дотику, функціонування як роздрібною, так і гуртовою торгівлі, у сфері розподілу товарної маси. Виходячи з того, що процеси розподілу товарної маси відбуваються під безпосереднім впливом об'єктивних ринкових законів і напряму залежать від рівня збалансованості попиту і пропозиції, цінової політики учасників товароруку, стану конкурентної боротьби в кожному окремому регіоні, місцевим ринкам належить чільне місце у сфері діяльності агропромислового комплексу.

Регулюючий вплив на діяльність місцевих ринків має бути спрямованим на обґрунтування управлінських рішень за усіма аспектами, у тому числі і тими, що стосуються формування та розвитку відносин з підприємствами АПК регіону. У цьому аспекті варто наголосити, що механізми управління діяльністю місцевих ринків потребують пошуку та використання певних алгоритмів з урахуванням того, що торгівля на таких ринках нині є найширшим за обсягами та доступністю каналом придбання усіма верствами населення продуктів харчування [8]. Місцеві ринки гнучко реагують не лише на запити та потреби споживачів, але й на їх платоспроможність, що є важливим чинником впливу на формування товарообороту.

Посідаючи провідне місце у сфері просування продовольства, місцеві ринки, разом з цим, мають географічно обмежені масштаби території регіону, де відбувається задоволення потреб саме місцевих мешканців переважно у продуктах харчування. Це дозволяє зробити висновок про те, що місцеві ринки відіграють помітну роль у формуванні якості життя населення, а їх стан віддзеркалює господарську ситуацію, що на даний момент склалася на підприємствах усіх сфер агропромислового комплексу, які є постачальниками товарних ресурсів для місцевих ринків.

Процеси удосконалення організаційно-економічних відносин підприємств агропромислового комплексу потребують виваженої оцінки досягнутого ними внутрішнього стану та порівняння з окресленими перспективами [1].

У цьому аспекті важливою видається роль саме підприємств, географічно поєднаних межами того чи іншого адміністративного регіону, що створює цілісне економічне утворення, зумовлює необхідність урахування місцевих потреб, особливостей регіонального ринку праці та зайнятості, важелів управління, розподілу й контролю використання ресурсів, місцевих культурно-історичних традицій та демографічних трансформацій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Отже, формування організаційно-економічних відносин між підприємствами будь-якої сфери агропромислового комплексу спирається на певну модель поєднання елементів ринкової саморегуляції з відповідними елементами регулюючого впливу держави, що є властивим для розвитку соціально-орієнтованої економічної системи на сучасному етапі її розвитку.

Потребують подальших наукових розвідок проблеми взаємодії суб'єктів АПК з підприємствами і організаціями системи споживчої кооперації України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березіна Л. М. Концептуальні аспекти формування взаємовідносин підприємств АПК України / Л. М. Березіна // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. праць. — Вип. 29. — Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. — С. 383—388.
2. Березіна Л. М. Перспективи розвитку взаємовідносин підприємств АПК у контексті євроінтеграції / Л. М. Березіна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. праць. — Харків : ХДУХТ, 2010. — Вип. 2(12). — С. 432—437.
3. Березіна Л. М. Організаційно-економічні аспекти формування відносин підприємств АПК : монографія / Л. М. Березіна. — Полтава : ІнтерГрафіка, 2012. — 280 с.
4. Борисов Е. Ф. Хрестоматія по економічній теорії / Е. Ф. Борисов. — М. : ЮРИСТЪ, 2000. — 524 с.
5. Дудар Т. Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : монографія / Т. Г. Дудар, В. Т. Дудар. — Тернопіль : Економічна думка, 2009. — 246 с.
6. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери / О. М. Могильний. — Ужгород : ІВА, 2005. — 400 с.
7. Маренич Т. Г. Трансформаційна динаміка та механізми економічного регулювання агроформувань (питання теорії, методології, практики) : монографія / Т. Г. Маренич. — К. : ННЦ ІАЕ, 2005. — С. 134—135.
8. Донець Л. І. Регулювання діяльності місцевих ринків: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / Л. І. Донець, В. В. Чмаріна. — Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. — 152 с.

УДК 331.101.3

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ НА ОСНОВІ МОТИВАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ

Берсуцький А.Я., д.е.н., ректор, Каменська О.О., к.е.н., доцент

Донецький університет економіки та права

Статтю присвячено проблемі підвищення ефективності управління людським капіталом промислового підприємства. Визначено, що мотивація є основною рушійною силою трудової діяльності робітників підприємства. Запропоновано мотивацію стратегічної готовності, яка забезпечує стратегічну відповідність знань, навичок і здібностей працівників та являє собою синтез матеріального й морального заохочення робітників, що й закладено в основу удосконаленого механізму управління людським капіталом за допомогою моделі стратегічних професій та моделі стратегічних цінностей, які формують стратегічну компетенцію робітників — знання, мислення, уміння.

Ключові слова: мотивація, стратегічна готовність, людський капітал, мотивація стратегічної готовності, стратегічні цінності, стратегічні професії.